

Η πρόβλεψη των Ιταλών ότι σε τρεις μέρες θα μπουν στα Γιάννενα

Άρνηση του υποστράτηγου Κατσιμήτρου να υποχωρήσει

Ο Το σχέδιο των Ιταλών για την κατάληψη της Ηπείρου το φθινόπωρο του 1940 ονομαζόταν "Emergenza G". Προέβλεπε την κατάληψη των Ιωαννίνων μέσα σε 3-4 μέρες και την ολοκληρωτική επικράτηση των ιταλικών στρατευμάτων μέσα σε λιγότερο από δύο εβδομάδες. Το σχέδιο θα εξελισσόταν ως εξής: αρχικά θα καταλάμβαναν τον οχυρωμένο κόμβο στο Καλπάκι με δύο μεραρχίες, μία αποστολή που θα έπαιρνε μόλις 4 μέρες. Μετά θα κατευθύνονταν προς τα Ιωάννινα, ενώ ταυτόχρονα δύο άλλες μεραρχίες θα έκοβαν τις διόδους επικοινωνίας με τη δυτική Μακεδονία και την Αιτωλοακαρνανία αντίστοιχα. Απώτερος στόχος ήταν η κατάληψη του λιμανιού της Πρέβεζας, το οποίο θα χρησίμευε ως κέντρο των ιταλικών επιχειρήσεων.

Οι Ιταλοί γνώριζαν ότι υπερετιμούσαν των ελληνικών δυνάμεων και πίστευαν ότι η εκστρατεία θα ολοκληρωνόταν χωρίς καμία δυσκολία.

Η άμυνα της 8ης Μεραρχίας

Την άμυνα των ελληνικών περιοχών ανέλαβε η 8η μεραρχία με επικεφαλής τον υποστράτηγο Κατσιμήτρο. Σύμφωνα με την επίσημη εντολή, η 8η μεραρχία θα είχε ως βάση της το Καλπάκι, αλλά όφειλε να υποχωρήσει σε περίπτωση που επικρατούσαν οι Ιταλοί και να ενισχύσει τις διόδους προς Μακεδονία και Αιτωλοακαρνανία. Η ελληνική πλευρά γνώριζε ότι η αποστολή ήταν ιδιαίτερος επικίνδυνος: "Αναγνωρίζεται η δυσχερής θέση εις ην ευρίσκεται η μεραρχία", έλεγε η οδηγία του Γ.Ε.Σ., "Η κυβέρνηση δεν αναμένει εκ της μεραρχίας νίκας, δεδομένης της αριθμητικής υπεροχής του αντιπάλου". Όμως ο Κατσιμήτρος αγνόησε την εντολή. Αποφάσισε ότι τα στρατεύματα θα παρέμεναν στο Καλπάκι και θα αγωνίζονταν μέχρι και "το τελευταίο φυσίγγι". Θεωρούσε ότι η γεωλογία της περιοχής θα ευνοούσε την ελληνική προσπάθεια και οποιαδήποτε υποχώρηση απλώς θα δυσχέραινε τη θέση τους. Έτσι, στις 23 Σεπτεμβρίου έβγαλε τη δική του εντολή: "Το βλέμμα πάντοτε πρέπει να είναι εστραμμένο προς τα εμπρός και να κυριαρχεί εις τα σκέψεις και τις πράξεις των το πνεύμα της δραστηριότητας και επιθετικότητας και ούχι τάσις προς τα οπίσω." Οι στρατιώτες άρχισαν να οχυρώνουν την περιοχή. Κατασκεύασαν τρεις γραμμές οχυρωμάτων καλυμμένες με συρματοπλέγματα, πυροβολεία μέσα σε βράχους, καμουφλαρισμένες αντιαρ-

ματικές τάφρους και ναρκοπέδια. Η περιοχή διέθετε και φυσικά εμπόδια, καθώς μεγάλο μέρος των εδαφών καλυπτόταν από έλη και ήταν ουσιαστικά αδιάβατα. Τα οχυρωματικά έργα, αν και πρόχειρα, αφού η Ελλάδα προετοιμαζόταν πάντα για επίθεση από το Βορρά, εντυπωσίασαν τόσο τους Ιταλούς που στην αναφορά προς τον Μουσολίνι τα αποκάλεσαν: "τα τρομερά έργα της γραμμής Μεταξά". Ωστόσο, οι επιτιθέμενοι επιτελείς παρέμεναν ιδιαίτερα και αβίαστα αισιόδοξοι. Υπολόγιζαν ότι μέσα σε 5 μέρες θα είχαν ξεμπερδέψει με το Καλπάκι.

Δευτέρα, 28 Οκτωβρίου – Η Εισβολή

Το πρωί της 28ης Οκτωβρίου, τα ιταλικά στρατεύματα άρχισαν την επίθεση τους. Όσες ελληνικές δυνάμεις βρέθηκαν στο δρόμο τους υποχώρησαν και άρχισαν να συγκλίνουν προς το Καλπάκι, όπως είχε διατάξει ο Κατσιμήτρος. Ταυτόχρονα, δύο ελληνικά συντάγματα ανέλαβαν να επιβραδύνουν την πορεία των Ιταλών, χωρίς όμως να προβάλουν σημαντική αντίσταση. Χαρ. Κατσιμήτρος Δύο μέρες αργότερα, τα στρατεύματα είχαν πάρει θέση μάχης στο Καλπάκι. Η υποχώρηση των Ελλήνων είχε αναπερώσει το πητικό των Ιταλών, που πίστευαν ότι ο αντίπαλος είχε τρομοκρατηθεί και απέφυγε τη σύγκρουση.

Πέμπτη, 31 Οκτωβρίου – 1η Επίθεση

Η μάχη ξεκίνησε με την ιταλική μεραρχία "Φερράρα" να ελίσσεται, για να περικυκλώσει τις ελληνικές δυνάμεις. Τα πυροβολεία των Ελλήνων, προβλέποντας τις θέσεις των Ιταλών, ανέκοψαν την πορεία τους. Μέσα σε λίγη ώρα, η ιταλική μεραρχία οπισθο-

χώρησε άτακτα. Η πρώτη επίθεση είχε αποτύχει. Την ίδια στιγμή όμως, η ιταλική μεραρχία "Τζούλια" κατευθύνονταν προς το Μέτσοβο και απειλούσε να αποκόψει την επικοινωνία των Ελλήνων με τη δυτική Μακεδονία. Το Γενικό Στρατηγείο υπενθύμισε στον Κατσιμήτρο ότι αποστολή του ήταν να προστατέψει τις διόδους επικοινωνίας κι όχι να παραμείνει στο Καλπάκι. Ο Κατσιμήτρος για ακόμα μία φορά, αγνόησε την εντολή.

Σάββατο, 2 Νοεμβρίου – Κατάληψη υψώματος Γραμπάλας

Το πρωί, οι Ιταλοί επιτέθηκαν ταυτόχρονα από δύο μέτωπα, αλλά το ελληνικό πυροβολικό τους εξολόθρευσε. Στις 8 το βράδυ, επιτέθηκαν ξανά. Αυτή τη φορά κατάφεραν να καταλάβουν το ύψωμα Γκραμπάλα, μεγάλης στρατηγικής σημασίας. Οι Έλληνες ετοιμάστηκαν να αντεπιτεθούν, αλλά τους εμπόδισε μία τρομερή καταιγίδα. Χρειάστηκε να περιμένουν μέχρι τις 5.30 το πρωί της 3ης Νοεμβρίου. Οι Έλληνες ήταν λιγότεροι αλλά κατάφεραν να επανακαταλάβουν το ύψωμα μέσα σε μισή ώρα. Σκοτώθηκαν 20 Ιταλοί και 8 Έλληνες. Οι βολές του ελληνικού πυροβολικού σταμάτησαν σχεδόν αμέσως την προγραμματισμένη επίθεση των Ιταλών. Στις 4 το απόγευμα, ξεκίνησε δεύτερη επίθεση με τη μεραρχία "Κένταυροι". Χωρίστηκε σε δύο τμήματα, τα οποία κατευθύνθηκαν προς το Καλπάκι. Το πρώτο τμήμα ακινητοποιήθηκε στις τάφρους, το δεύτερο έπεσε σε ναρκοπέδιο. Το πυροβολικό κατέστρεψε ολοσχερώς τα ιταλικά τανκς. Άλλη μία ιταλική επίθεση που κατέληξε σε παταγώδη αποτυχία. Η αναφορά των Ελλήνων ήταν θριαμβευτική: "Σας αναφέρω ότι πάει, εξευτελίστηκε και αυτό το όπλον του Μουσολίνι". Στο αντίπαλο στρατόπεδο, το πητικό ήταν χαμηλό. Ο διοικητής σε τηλεγράφημα ανέφερε: "Φθάσας εις τον λόφον

Καλπακίου βάλλομαι πανταχόθεν υπό του σφοδρού πυρός του εχθρικού πυροβολικού, το οποίον οι Έλληνες έχουν τάξει καταλλήλως και αθέατον. Το πυρ τούτο προκαλεί φοβερά σύγχυσιν και δέος διά της ευστοχού και συντριπτικής βολής του κατά των αρμάτων". Οι καταστροφές που υπέστησαν οι Ιταλοί τους ανάγκασαν να αναβάλουν την επίθεση της 4ης Νοεμβρίου για την επόμενη μέρα. Αλλά, όπως και όλες τις άλλες φορές, η επίθεση διακόπηκε ταχύτατα και οι Ιταλοί οπισθοχώρησαν άτακτα, ενώ 15 τανκς βυθίστηκαν στα έλη του ποταμού Καλαμά. Έμειναν εκεί ανέπαφα, μέχρι που τα πήραν οι Έλληνες.

Πέμπτη, 7 Νοεμβρίου – Η Λήξη

Παρά τις συνεχείς αποτυχίες, οι Ιταλοί έκαναν άλλη μία προσπάθεια το πρωί της 7ης Νοεμβρίου. Απέτυχαν και αποσύρθηκαν. Προσπάθησαν ξανά όταν νύχτωσε και μες στο σκοτάδι, κατάφεραν να καταλάβουν τη νότια κορυφή της Γκραμπάλας. Οι Έλληνες αντεπιτέθηκαν άμεσα, αλλά δεν κατάφεραν να τους διώξουν. Ανασυντάχθηκαν και τα μεσάνυχτα επείρησαν ξανά. Αυτή τη φορά, θριάμβευσαν. 46 νεκροί Ιταλοί και μόλις 9 Έλληνες.

Ο επικεφαλής στρατηγός Ρόσι έγραψε σε έκθεσή του ότι "εθεώρουν ανεπαρκείς τα δυνάμεις, τας οποίας είχα εις τη διάθεσίν μου". Με αυτή την αναφορά, έληξε η μάχη του Καλπακίου με θριαμβευτική νίκη του ελληνικού στρατού. Οι αισιόδοξες προβλέψεις των Ιταλών έπεσαν έξω. Οι λιγοστές ελληνικές δυνάμεις κατάφεραν όχι μόνο να τους ανακαπίσουν, αλλά προκάλεσαν τρομακτικές ζημιές στον αντίπαλο στρατό. Ήταν μόνο η αρχή του θρυλικού έπους της Πίνδου.

Αντλήθηκαν πληροφορίες από το κείμενο του Γεωργίου Χ. Κατσιμήτρου για το περιοδικό "ΙΣΤΟΡΙΑ".